

Sergiu NESTOR,

șef interimar al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare”, master în drept, doctorand

Lilian LUCHIN,

lector superior al Catedrei procedură penală și criminalistică
a Academiei „Ștefan cel Mare”, master în drept

MIJLOACELE TEHNICE ALE MAI ȘI LIMITA APLICĂRII LOR ÎN SCOPUL ASIGURĂRII ORDINII ȘI SECURITĂȚII PUBLICE ÎN PERIOADA MANIFESTĂRIILOR DE MASĂ

Techno-forensic software is an important step in the overall scheme of disclosure and investigation of crimes committed during mass Riot.

Perioada de tranziție și modificarea orânduirii sociale decurge cu dificultăți care s-au soldat cu pierderea locurilor de muncă, creșterea ratei șomajului, apariția unor astfel de fenomene cum ar fi migrația ilegală, traficul de ființe, contrabanda, scăderea nivelului de trai etc. Toate aceste fenomene au generat extreme în societate; de la politizarea excesivă a populației până la o apatie completă față de evenimentele politice. Fenomenele menționate au creat conflicte sociale, redistribuirea bunurilor în mod inechitabil și în consecință societatea se confruntă cu insolvabilitate politică, reflectându-se în multiple alegeri repetate, iar recent în confruntări violente între manifestanți și forțele de ordine, soldate cu pagube în proporții deosebit de mari și, ceea ce este mai grav, cu pierderi de vieți omenești.

În vederea protejării vieții și sănătății altor drepturi fundamentale ale cetățenilor în timpul desfășurării manifestațiilor în masă o contribuție esențială poate fi atribuită dotării tehnice a forțelor de ordine, începând de la factorii de conducere și terminând cu scutierii sau personalul implicat nemijlocit.

În vederea desfășurării activității în condiții complexe și nestandarde MAI este dotat cu mijloace tehnice ce țin de documentarea unor activități infracționale inclusiv activitățile ce au loc în timpul manifestărilor de masă (mijloace de fixare foto, video/audio), mijloace tehnice cu caracter operativ investigativ și mijloace speciale (mijloacele de apărare pasivă, mijloace de apărare activă și mijloace auxiliare de asigurare a operațiilor speciale).

Mijloacele speciale reprezintă instrumente ce prejudiciază sănătatea persoanei, ele se aplică în conformitate cu legislația în vigoare în următoarele cazuri:

1) în timpul respingerii atacurilor asupra cetățenilor, asupra colaboratorilor organelor de interne, militarilor trupelor de carabinieri și altor persoane aflate în exercițiul funcțiunii sau la datoria obștească de menținere a ordinii publice și de combatere a criminalității;

2) în timpul eliberării ostaticilor;

3) în timpul curmării încălcării în masă și în grup a ordinii publice, acțiunilor ce împiedică activitatea normală a transportului, telecomunicațiilor, întreprinderi-

lor, instituțiilor și organizațiilor, dezorganizării activității instituțiilor penitenciare;

4) în timpul respingerii atacurilor asupra unor clădiri, construcții și mijloace de transport, indiferent de apartenența lor sau în timpul eliberării obiectelor ocupate;

5) în timpul reținerii și aducerii la poliție sau în altă încăpere de serviciu a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, precum și în timpul escortării și deținerii persoanelor reținute și a persoanelor puse sub arest, dacă ele nu se subordonează sau opun rezistență colaboratorilor organelor de interne, militarilor trupelor de carabinieri, precum și în cazul în care sînt temeuri pentru a presupune că ele pot evada, pricinui daune persoanelor din preajmă sau lor înșile;

6) în timpul curmării neîndeplinirii premeditare a cerințelor legitime ale colaboratorilor organelor de interne, militarilor trupelor de carabinieri și ale altor persoane aflate în exercițiul funcțiunii sau la datoria obștească de menținere a ordinii publice și de combatere a criminalității;

7) în timpul curmării atacurilor asupra orașelelor, eșaloanelor și coloanelor militare, obiectivelor și încărcăturilor aflate sub pază;

8) în condițiile regimului juridic al stării excepționale în scopul stopării mijloacelor de transport auto, precum și la reținerea condamnaților sau persoanelor arestate preventiv care au evadat cu ajutorul unor vehicule;

9) pentru căutarea și reținerea condamnaților și persoanelor arestate preventiv, care au evadat de sub pază.

Referindu-ne la mijloacele tehnice de documentare a manifestărilor în masă putem menționa următoarele:

1. fixarea desfășurării manifestărilor în masă.
2. fixarea demonstrației în masă însoțite de proteste și încălcări ale ordinii de drept.
3. fixarea participanților la manifestare.
4. fixarea acțiunilor colaboratorilor ce mențin ordinea publică.
5. fixarea persoanelor ce instigă sau potențial pot atenta la încălcarea ordinii publice.
6. fixarea cazurilor de încălcare a ordinii publice, de huliganism și de comitere a altor infracțiuni.

Înainte de aplicarea mijloacelor tehnice de documentare este necesar să fie îndeplinite unele măsuri organizatorice, până la începerea documentării manifestării în masă, cum ar fi:

1. stabilirea persoanelor implicate în realizarea documentării.
2. pregătirea mijloacelor tehnice necesare (video, foto, audio), a surselor de alimentare, a purtătorilor de informație cu rezervă.
3. crearea grupului de documentare, în care, prin indicația statului-major, se stabilesc sarcinile și atribuțiile fiecărei persoane participante. Se prevăd măsuri de protecție și securitate a persoanelor ce îndeplinesc documentarea. Dacă la moment nu sunt disponibile persoane ce asigură protecția și securitatea, atunci din rândul colaboratorilor subdiviziunii ce asigură documentarea, se numește încă un colaborator.
4. concretizarea sarcinilor de către persoana responsabilă de organizare a

documentării în conformitate cu situația reală și aducerea la cunoștință a cerințelor conducerii MAI, adică măsurile de masă preconizate și termenul de desfășurare a lor.

5. planificarea dislocării fiecărui colaborator cu stabilirea zonei de lucru și acțiunile lor în cazul deplasării maselor.

Mijloacele speciale și intensitatea aplicării lor este determinată de condițiile existente, caracterul delictului și personalitatea delincventului. În conformitate cu legislația în vigoare a R. Moldova legea cu privire la poliție art.14 și art.16, legea cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerul Afacerilor Interne art.14 și Hotărârea Parlamentului cu privire la aprobarea mijloacelor speciale și a regulilor de aplicare a acestora de către colaboratorii organelor de interne și militarii trupelor de carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne, aplicarea mijloacelor speciale trebuie să provoace o daună minimă sănătății cetățenilor. Aplicarea lor trebuie să fie însoțită de un avertisment cu privire la aplicarea acestora pentru oferirea unui timp suficient pentru reacționare și stopare a acțiunii delictuale, cu excepția cazului de atac prin surprindere, reținere a persoanelor bănuite în săvârșirea unor infracțiuni premeditate, eliberării ostaticilor. Preîntâmpinarea figurează în astfel de situație ca element de declanșare a tratativelor. În asemenea situație delincventului i se propune să stopeze activitatea delictuală și să se predea benevol. Dacă delictul deja durează de ceva timp, declanșarea tratativelor permite lichidarea condițiilor ce ar impiedica operațiunea de reținere și care ar pune delincventul în dificultatea de a provoca daună altor cetățeni. Preîntâmpinarea poate fi efectuată cu vocea, la o distanță considerabilă sau la adresarea către un grup de persoane prin intermediul portavocii sau alte amplificatoare ale vocii, luând în considerație limba maternă a persoanelor față de care mijloacele speciale vor fi utilizate. Analizând cele menționate, se poate de concluzionat că aplicarea mijloacelor speciale (cătușe, câini de serviciu etc.) contra persoanelor ce nu opun rezistență trebuie să fie limitată la un minim rațional. Regula generală este totuși că mijloacele speciale se aplică doar în cazul unor acțiuni ilegale sau în caz de opunere de rezistență colaboratorului de poliție.

Inacțiunea persoanelor cu funcție de răspundere, manifestată prin neaplicarea mijloacelor speciale și a celor tehnice, când a fost necesar pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, în urma cărora se aduce prejudiciu intereselor țării, societății și persoanei, implică răspunderea în conformitate cu legislația în vigoare.

Din alt punct de vedere, depășirea limitelor legitimei apărări, prin aplicarea mijloacelor speciale din lașitate și iresponsabilitate, este o încălcare flagrantă a regulilor stabilite, și uneori chiar infracțional.

Totodată, ar trebui să se țină cont de faptul că circumstanțele în care se recurge la aplicarea mijloacelor speciale se derulează de obicei vertiginos. Acțiunile poliției în asemenea situații sunt de o scurtă durată de timp și se desfășoară purtând o încărcare emoțională enormă.

Analizând evenimentele ce s-au derulat în aprilie 2009, putem constata că au fost comise grave încălcări a postulatelor printre care am menționa:

- efectivul organelor de drept a fost dotat cu echipament uzat moral, fizic și depășit actualmente;
- efectivul implicat în stoparea dezordinilor în masă a fost pregătit insufi-

cient, fiind implicați soldați în termen încorporați de câteva săptămâni, efectivul detașamentului cu destinație specială „Fulger” fiind completat din tineri fără experiență și fără o pregătire psihologică specială; ulterior acționând din ură și nu din necesitate;

– acțiunile desfășurate de către organele de drept au purtat un caracter sporadic haotic, fapt care a permis manifestațiilor să capete încredere în forțele proprii și să deruleze acțiuni de amploare;

– după derularea evenimentelor nu s-a realizat o analiză obiectivă a celor întâmplate, cu emiterea concluziilor corespunzătoare, s-a căutat „oaia neagră” și am fost sancționați pentru bifă, nu s-a efectuat o analiză a evenimentului imediat după 7 aprilie 2009, deoarece MAI nu a dispus de documente video și audio pentru a aprecia rolul fiecărui conducător în activitatea de menținere a ordinii publice.

Toate aceste lacune s-au soldat cu consecințe:

– victime în rândul efectivului antrenat la asigurarea ordinii publice;

– victime în rândul manifestațiilor datorită depășirii limitelor aplicării mijloacelor speciale de atac și apărare și depășirii efectivului de către situația moral - psihologică creată;

– calitatea proastă și insuficiența materialelor de documentare a acțiunilor manifestațiilor, precum și a efectivului implicat.

Toate acestea impun de urgență realizarea unui șir de măsuri:

– analiza nivelului de dotare a MAI cu echipament special de calitate și în cantități respective;

– analiza materialelor de documentare selectate pe parcursul desfășurării dezordinilor în masă, ce presupune aprecierea obiectivă și imparțială a acțiunilor desfășurate atât de organele de drept, cât și de către manifestații cu înaintarea concluziilor de rigoare și înlăturarea neajunsurilor;

– analiza nivelului de pregătire specială de coordonare a subdiviziunilor MAI cu privire la asigurarea și gestionarea manifestațiilor în masă și a capacității lor de funcționare în cadrul dezordinilor în masă;

– asigurarea unei pregătiri speciale corespunzătoare pe viitor din punct de vedere fizic, tactic, psihologic care ar preveni depășirea limitelor de aplicare a mijloacelor speciale.

Bibliografie:

1. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994.
2. Legea RM nr.26 din 22.02.2008 privind întrunirile.
3. Legea RM nr.416 din 18.12.1990 cu privire la poliție.
4. Legea RM nr.806 din 12.12.1991 cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne.
5. Hotărârea Parlamentului RM nr. 1275-XII din 15.02.1993 cu privire la aprobarea mijloacelor speciale și a regulilor de aplicare a acestora de către colaboratorii organelor de interne și militarii trupelor de carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne.